

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä käsittelevä alatyöryhmä

Aika: keskiviikko 29.1.2025 klo 14–16

Paikka: OKM, Meritullinkatu 10, Helsinki, kokoushuone Seminarium ja Teams

Läsnä:

Minna Polvinen, Aili Johansson, Tommi Karjalainen, Mika Puukko, OKM

Suvi Savolainen, VM

Riina Plosila, Espoon kaupunki

Mari Sjöström, Kuntaliitto

Christa Andersson, Paraisten kaupunki

Mari Rökköläinen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Pauliina Viitamies, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Anu Liljeström, Aluehallintovirasto

Katri Kuukka, Opetushallitus

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Työryhmän puheenjohtaja, neuvotteleva virkamies Minna Polvinen avasi kokouksen. Todettiin läsnäolijat ja käytiin lyhyt esittäytymiskierros.

2. Perusopetuksen laatuksiterit: tausta ja hallitusohjelman tavoitteet

Neuvotteleva virkamies Minna Polvinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli alatyöryhmän työn taustaa. Esityksessä käytiin läpi hallitusohjelman kirjaukset. Todettiin perusopetuksen arvioinnin normipohja tulevan perusopetuslaista. Tässä alatyöryhmän työssä hyödynnetään osittain edellisen hallituskauden Oikeus oppia-ohjelman lopputyötä. Lisäksi taustalla on Karvin tekemä selvitys perusopetuksen laadunhallinnan nykytilasta. Sovittiin lisättävän teams-työtilaan tarvittavat taustapaperit.

On tunnistettu, että laadunhallinta on tällä hetkellä epäsystemaattista. Karvin toteuttamassa perusopetuksen laadunhallinnan nykytilan kartoituksessa selvisi, että suuri osa opetuksen järjestäjistä toteuttaa itsearviointia oman arvionsa mukaan alkavalla tasolla ja osa järjestäjistä ilmoittaa myös, ettei itsearviointia toteuteta ollenkaan.¹ Laadunhallinnan tuessa ja koordinaatiossa on ollut puutteita. Oikeus oppia-ohjelmassa ehdotettiin, että laadittaisiin perusopetuksen järjestämisen laatuksiterit. Näiden toteutumista seurattaisiin ja arvioitaisiin valtakunnallisesti. Ehdotettiin myös kehitettäväksi koulun toiminnan

¹ [KARVI_0922.pdf](#)

itsearvioinnin suuntaviivoja. Ehdotuksessa annettaisiin nykyistä vahvempaa tukea, mutta itsearviointi toteutettaisiin edellisesti paikallisesti.

Valmistelussa on lähdetty siitä, että laatua kehitetään olemassa olevan lainsäädännön puitteissa. Tarkoitus ei ole muodostaa uusia normeja vaan laatukriteerit kannustaisivat opetuksen järjestäjiä arvioimaan omaa toimintaansa nykyistä tehokkaammin. Tarve on vahvistaa ja tukea sekä valtakunnallista että paikallista perusopetusta koskevaa tiedontuotantoa. Laatutyö on yhteisen tietopohjan väline. Laadun olosuhteiden, laatua mahdollistavien ja laatua ehkäisevien olosuhteiden tunnistaminen on tärkeää. Taustalla alatyöryhmän työssä on myös Owl Groupilla (2022) teetetty selvitys tietotuotannon tilasta ja kehittämiskohteista. AVlen toteuttama peruspalveluiden arviointi on parhaillaan muuttumassa ja se on myös otettava työssä huomioon. Norminpurkuehdotuksissa on haastettu opetuksen järjestäjien velvoitetta tehdä itsearviointia.

Alatyöryhmässä on tarkoitus tunnistaa 10 selkeää, valtakunnallisesti seurattavaa kriteeriä. Alatyöryhmä ei ole päättävä taho. Väestökehityksen työryhmä päättää tai halutessaan muuttaa alatyöryhmän ehdotusta.

Keskustelu

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- *käytetäänkö työssä edellisiä kriteereitä vuodelta 2012²? Aikaisemmin kriteereitä oli 13.*
- *Aiempien kriteerien monisanaisuus on haaste. Kriteereihin ei pystytty muodostamaan selkeää seurantaa eikä myöskään vertailupohjaa. Laatukriteerit oli kohdistettu aiemmin toiminnan laatuun ja rakenteisiin. Toiminnan edellytyksen puoli jäi vanhoista kriteereistä puuttumaan. Nyt tehtävät kriteerit olisivat hieman erilaisempia. Kentältä on toivottu kriteereitä, joiden avulla pystyttäisiin vertaamaan omia tuloksia toisten tuloksiin.*
- *Miten itsearvioinnin suuntaviivat ja laatukriteerit keskustelevat keskenään. Mitkä ovat yhtymäpinta näiden kahden tason välillä.*
- *Aikoinaan monissa kunnissa toteutettujen KuntaKesujen suunnittelussa on pidetty tärkeänä perusopetuksen laatukriteerien huomioon ottamista. ³ Keskustelussa tunnistettiin asian ylätaso valmisteltavien laatukriteerien osalta, jossa valmistelussa liikuttaisiin. Seurattaisiin opetuksen järjestäjän toiminnan toteutumista enemmän kuin pedagogista toimintaa. Ei ole tarkoitus muuttaa kaupunkien/kuntien hyviä järjestelyitä. Tuettaisiin niitä kuntia, joissa laatutyö ei ole systemaattista.*
- *Laatukriteerit tukisivat myös perusopetuksen edunvalvontaa. Tietopohja on monelta osin vajavaista mikä hankaloittaa sektorin rahoituspäätöksien perusteluita. Laatukriteerit tulisi palvella sektorin*

² [Perusopetuksen laatukriteerit. Perusopetuksen, perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukriteerit](#)

³ [Kuntakesu raportti 2016.pdf](#)

kaikkia toimijoita. Keskustelussa tuotiin esille opetuksen järjestäjien valtava eroavaisuus olosuhteissa. Tämä haastaa kaikkia teemoja, joita alatyöryhmän työhön valitaan. Nykyinen perusopetuslaki on kaikille kunnille yhteinen ja tällä hetkellä lainsäädäntö ei tunnista kuntien eriytymistä. Rahoitusmäärä kunnissa vähenee automaattisesti lasten määrän vähenemisen myötä. Laadunseuranta on tärkeää, jotta palvelut pystytään järjestämään yhdenvertaisesti. Syntyvä tietopohja antaisi eväitä seurata erilaistumiskehitystä. Sovittiin, että ministeriö esittelee tämänhetkistä tietopohjan tilannetta alatyöryhmälle.

3. Alatyöryhmän työn tavoitteet ja aikataulut

Hallitus luo varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestäjille järjestämiseen liittyvät kriteerit, jotta varmistetaan jokaisen lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen asuinpaikasta riippumatta. Varhaiskasvatus ja perusopetus säilyvät jatkossakin kuntien järjestämisvastuulla. Lisäksi arvioidaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatuksiteereiden päivittämistä.

Todettiin kokousaikataulu ja alustava kokoussuunnitelma.

Alatyöryhmä tekee esityksen perusopetuksen tietopohjan systematisoinnista ja seurantarpeista. Esitys perusopetuksen laatutekijöistä, joita tulisi seurata. Esimerkiksi 10 selkeää, valtakunnallisesti ja alueellisesti/kuntatyypeittäin seurattavaa kriteeriä. Esitys työryhmän käsiteltäväksi 24.4.2025 mennessä.

4. Perusopetuksen laadun tekijät: ensikeskustelu

Alatyöryhmän esityksestä toivottiin tulevan yksinkertainen ja selkeä. Pohdittiin, onko tarkoitus tarkastella kuntien sisällä tapahtuvaa erilaistumista. Tietopohjaa määriteltäessä on päätettävä, kerätäänkö tietoa koulukohtaisesti vai kuntakohtaisesti. Säästöpainotukset tilastokeskuksessa on otettava huomioon.

Todettiin, että alatyöryhmän työssä tehdään ensin laatuksiteerit, joiden pohjana käytetään olemassa olevaa normipohjaa. Tämän jälkeen määritellään tietotavoite. Kun laaduntekijää määritellään, täytyy tarkastella, onko olemassa tietopohjaa tai onko edes mahdollista saada tietoa. Keskustelussa pohdittiin, miten opetussuunnitelman perusteet saataisiin näkymään alatyöryhmän työssä. Alatyöryhmän jäseniä kannustettiin miettimään kriteereitä, joita pystytään mittaamaan.

Alustavia pohdintoja laatuksiteereiksi

- *Opetussuunnitelman toimeenpanon seuranta.* Seurattaisiin, miten itsearviointi toteutetaan kunnassa.
- *kelpoisten opettajien määrä,* oppimisen tukeen liittyviä mittareita, kunnassa annetun opetuksen määrä tunteina.

- Maahanmuuttajien määrässä on suurta vaihtelua kunnissa. *Opetuksen järjestäjille on vapaaehtoista järjestää valmistavaa opetusta. Miten nähdään laadun tekijänä tällaiset toimet, jotka ovat lainsäädännöllisesti mahdollisia, mutta kaikki kunnat eivät näitä järjestä.*
- *Oman toiminnan arviointi.* "Lapsen etu" on keskeinen laatutekijä. Lapsen etua tulkitaan monella eri tavalla ja sitä voidaan käyttää monella tapaa kouluverkkoja päätettäessä. Sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Lapsen etu ei voi olla erilainen pienemmissä kunnissa. *Opetuksen järjestämisen kustannukseen tai niiden tehokkuuteen liittyvä kriteeri?* Koulumatkat ovat selkeä ja niissä on selkeä standardi olemassa.
- *Lapsen etu* on vaikea tulkita. Laatukriteeri voisi suoraan olla laintulkinta. Mitkä ovat ne tekijät (mitattavia mahdollisesti) jotka pystyvät tätä kuvaamaan. Jos jätämme lapsen edun pois, alatyöryhmän uskottavuus vähenee.
- Jos kuntien halutaan saada näistä laatukriteereistä hyötytyökalun, *laatukriteerit tulisi olla suhteessa olosuhteisiin.* Esimerkiksi pitääkö joitakin kriteereitä miettiä suhteessa kunnan lasten määrään? Laatukriteereistä haetaan enemmän kuitenkin alueellista tietoa kuin kuntatasoista tietoa. Alueellisen tiedon kautta pystyttäisiin paremmin seuraamaan syrjäseutujen tilannetta. Toimintakulttuurin asioita ei valtakunnallisesti pystytä seuraamaan.
- Erilaiset tekijät kuten osallistaminen, johtaminen, osaamisen kehittäminen, opettajien yhteistyö jne. lisäävät laatua.

5. Muut esille tulevat asiat

Seuraava kokous to 13.2. klo. 9–11 Mariankatu 9/Teams